
Ereveld Loenen

TEKST: MARCO DE WITTE • BEELDEN: CAROLINE SIKKENK, PHOTOLINE

Imagine there's no countries

It isn't hard to do

Nothing to kill or die for

And no religion too

Imagine all the people living life in peace

John Lennon

Bij binnenkomst

De eerste week van mei herdenken wij in Nederland onze oorlogsslachtoffers. Twee mei is een prachtige lentedag en ik rijd in de zon naar het Ereveld in Loenen. Reeds op het parkeerweiland in de buurt ontmoet ik de eerste bekenden. Zij zijn gekomen om vrijwillig een van de slachtoffers te eren en hen te vertegenwoordigen door achter een van hun graven plaats te nemen. Want dat is vandaag de bedoeling. Herdenken 2.0 door slachtoffers letterlijk een gezicht te geven, hen zo weer even 'tot leven te roepen'. Bij de entree staat een spiegel met de tekst:

Zo vormen we vandaag samen een Ereveld Vol Leven. Een initiatief van Natalie Toisuta en Dennis Brussaard waar Phoenix zich aan verbonden heeft. Een initiatief om op een systemische manier duizenden verhalen te herdenken, te eren, levend te houden. Van belang nu zij die het zelf hebben meegemaakt ons langzaam ontvallen.

Achter elke steen schuilt een persoonlijk verhaal. Van iemand zoals jij. Met idealen en toekomstdromen. Vol energie om iets te betekenen. Geliefd door vrienden en familie. Er is een belangrijk verschil. Zij stierven in de oorlog. En jij kunt leven in vrijheid. Je geeft hen vandaag een gezicht. Met groot respect en waardering. Vandaag eer je hen!

Een zaak van het hart

Het is een drukte van belang: driehonderdvijftig representanten, organisatoren, programmamanagers, militairen, cameraploegen, afgevaardigden van de organiserende instellingen, familie, kinderen, scholieren, belangstellenden. Veel blijde ontmoetingen en direct een ingetogen gevoel voor de bedoeling van vandaag. Het publiek en de drukte zwelt aan, totdat de bel luidt. We verzamelen met circa 1.500 mensen bij de kapel, een open plek omringd door bomen.

Morten Hjort zet de toon en opent met *'Kom vanavond met verhalen, hoe de oorlog is verdwenen, en herhaal ze honderd malen, alle malen zal ik wenen'* (citaat uit het gedicht *Vrede* van Leo Vroman). Hij vertelt over hoe we herdenken aan beide kanten van de stenen. Dat het sterven nu onvergelykbaar is met het sterven toen; door kogels, bommen, verraad, lawaai, kampen, geweld. Dat we, ondanks het verlies, blijven geloven dat vrede mogelijk is. *'Vrede is een zaak van het hart dat moet landen in een ruimte voorbij aan goed en kwaad'*. De zinnen daarna neem ik even niet meer waar. Ik denk aan mijn vader. Als vijftienjarige jongen gebombardeerd door de Engelsen, schuilend met de Duitsers in een Duitse schuilkelder krijgt hij appels en kuch, op het schoolplein voetballend met soldaten van de Wehrmacht... inderdaad voorbij aan goed en kwaad?!

Symboliek

Het is een heftig moment als na het opnieuw luiden van de bel de honderden representanten opstaan en weglopen om hun plaats achter de grafstenen in te nemen. Ineens wordt pijnlijk het symbool duidelijk: het vertrek van jonge mensen naar de oorlog die niet terugkeren slaat een gat in het publiek. Het wordt stil; de betekenis, het gemis en verdriet ineens intens voelbaar. Rouw is de achterkant van de liefde en wat werd en wordt er nog steeds veel van hen gehouden. Het zindert tussen de ogen die elkaar ontmoeten.

Na de ceremonie volgt ieder zijn eigen route langs tien verhalen die op verschillende plekken staan uitgebeeld. Een meisje van 4, een jongetje van 11, een man van 41, een familie omgekomen één dag voor de bevrijding, de grootste massafusillade, verraad van de verzetsgroep Le Griep, de tragedie van de familie Wijler, het Japanse interneringskamp, dwangarbeiders aan de Birma-spoorweg, slachtoffers tijdens internationale vredesmissies, vele onbekende Nederlanders. De korte gesprekken, de ontmoetingen in stilte tussen het publiek en de representanten maken een diepe indruk. Met oud en jong voelen we ons onderdeel van een groter geheel dat nieuwe emoties blootlegt en een sterk gevoel van saamhorigheid oproept. Systemisch werk, heel groot.

Ontmoeting

Opeens zie ik een oude vrouw (84 jaar). Alleen, tussen de bomen verscholen, staat ze op een afgelegen plek bij enkele grafstenen te mijmeren. Manon Miessen, met wie ik een tijdje oloop, vraagt:

'Bent u de nabestaande van een van de mensen die hier ligt?' Zij antwoordt direct en wijst naar een steen; 'Hier ligt mijn broer. (Anthony van de Wetering: 1922-1942) En drie van zijn vrienden. Engelandvaarders die in Besançon zijn gefusilleerd. Verraden!'

Het verhaal moet verteld en de zinnen buitelen uit haar mond. Zij getuigt van één van die vele, grote levensverhalen waar het verschil tussen oorlog, vrede en rechtvaardigheid werd gemaakt. Manon en ik zijn in dit intieme moment haar getuigen. Zo staan we in relatie en houden elkaar even vast.

Later die middag zit ik samen met initiatiefnemer Dennis Brussaard. We moeten elkaar onze ervaringen vertellen. Grote stoere mannen en de tranen biggelen over onze wangen. Gewoon omdat we het niet (meer) kunnen bevatten. Al die verhalen en de vertakkingen van al die gebeurtenissen in ontelbare familiesystemen. Een vleugje begrip waarom de oorlog en dat verlies in veel opstellingen anno 2016 nog zo vaak een grote rol speelt. Ik verlaat diep geraakt het ereveld, mijn hart huilt en zingt 'living life in peace'... 🐦

www.ereveldvolleven.nl

VOL

Vol
In het leven staan
Dat mag ik

Volledig
Je leven geven
Dat deed jij

Voor je geliefden
Een hoger doel
Of gewoon
Het avontuur

In volle angst
In volle moed
In vol besef
En wellicht ook zonder

Gaf jij
Het kostbaarst goed

Ook voor mij
Die je niet kent

En
Nooit ontmoeten zal

Ik adem
Ik leef
Ik kies
Ik...
Ik buig

In vrijheid
In angst
In moed
In het besef

Dat ik
Vol mag leven

En er jou mee
Zal eren
Als ik dat
Ook werkelijk
Doe

JAN VAN LEEUWEN

Ga naar
phoenixopleidingen.nl/vuurvogel
voor fragmenten van de
muziek van Ereveld.